

Kysymyksiä ja vastauksia: Lukulahja lapselle -kirjalahjaohjelma

LUKULAHJA LAPSELLE -OHJELMA

Mikä on Lukulahja lapselle – kirjalahjaohjelma?

Lukulahja lapselle –kirjalahjaohjelmassa on vuodesta 2019 alkaen jaettu vauvaperheille kirjakassi osana neuvolatarkastusta. Kirjakassin on saanut jo lähes 300 000 vauvaperhettä.

Kirjakassiin on pakattu lorukirja, iltasatukirja, tietoa vanhemmalle yhdessä lukemisen tärkeydestä sekä kutsukortti kirjastoon. Kirjakassin sisällön on suunnitellut moniammatillinen asiantuntijaryhmä, johon kuului lastenkirjailijoita, kuvittajia, lasten lukemisen asiantuntijoita, terveydenhoitajia, sosiaalityöntekijöitä sekä THL:n neuvoloista vastaava asiantuntija.

Kirjalahjaohjelman tavoitteena on, että jokaisella perheellä olisi yhtenäiset edellytykset lukemiselle, ja jokainen suomalainen vanhempi saisi tietoa lukemisen merkityksestä lapsen kehitykselle.

Lukulahja lapselle –ohjelman rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kassiin pakattavan Tilkkutäkin alla –kirjan tekemisen on rahoittanut Suomen Kulttuurirahasto ja Svenska Kulturfonden.

Mitä hyötyä Lukulahja lapselle – ohjelmasta on ollut?

Lukulahja lapselle –ohjelma on tavoittanut lähes 300 000 perhettä. Ohjelman vaikutuksia on selvitetty kahdella eri vaikuttavuusselvityksellä.

63 % kirjakassin saaneista vanhemmista näkee kirjakassin lisänneen perheen lukemista. Heistä 26 % aloitti ääneen lukemisen kirjakassin innostamana, 37 % on lukenut tavallista useammin saatuaan kirjakassin. Monelle perheelle yhdessä lukemisesta on tullut nyt päivittäinen tapa.

64 % kyselyyn vastanneista 3–4-vuotiaiden vanhemmista ja 54 % 5-vuotiaiden vanhemmista kokee, että lapsen nykyinen lukuinto on vauvuonna saadun kirjakassin ansiota.

Terveydenhoitajista 100 % haluaa jakaa Lukulahja lapselle –kirjasseja ja 100 % uskoo kirjakassilla olevan vaikutusta perheiden lukutottumuksiin.

Miksi Lukulahja lapselle –ohjelmassa jaetaan kirjoja usealla eri kielellä?

Lukulahja lapselle –kirjalahjaohjelma tukee perheiden lukemista tasavertaisesti. Kirjakassit jaetaan neuvolasta kaikille vauvaperheille.

Suomessa asuu yhä useampia perheitä, joissa äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Myös heidän yhteisiä lukuhetkiään on tärkeää tukea.

Niissä perheissä, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, lukeminen saattaa vaatia lisätukea. Lastenkirjoja voi olla vaikeampaa löytää omalla kielellä, lukeminen ei vielä kuulu perheen tapoihin tai esimerkiksi Suomen kirjastojärjestelmä ei ole tuttu. Kirjakassi muistuttaa lukemisen tärkeydestä mahdollisimman monen perheen omalla äidinkielellä ja varmistaa, että kotoa löytyy innostavaa luettavaa perheen omalla kielellä.

Lukulahja lapselle –kirjakassi on saatavilla suomeksi, ruotsiksi, kolmella saamen kielellä, viroksi, venäjäksi, ukrainaksi, somaliksi, arabiaksi ja myöhemmin myös Suomen romanikielellä. Suomen ja ruotsin lisäksi muita kirjakassin kieliversioita on jaettu neuvoloissa vuosina 2019–2021 ja uudestaan nyt vuonna 2026.

Miksi Tilkkutäkin alla -kirjaan ovat kirjoittaneet ja kirjaa kuvittaneet muut kuin suomalaiset kirjailijat ja kuvittajat?

Tilkkutäkin alla -kirjan tekijät asuvat Suomessa ja ovat lastenkirjallisuuden ammattitekiäjiä. Haluamme, että kirja on innostava ja samaistuttava mahdollisimman monenlaisille perheille.

Kaikkiin Suomen vauvaperheisiin jaettavalla kirjalla haluamme muistuttaa, kuinka monia kieliä Suomessa puhutaan, kuinka monia eri kulttuureja Suomessa asuvat edustavat. Mitä paremmin ymmärrämme toisiamme ja taustojamme, sitä helpompaa on toimia yhdessä.

Kuka maksaa monella kielellä jaettavat kirjat?

Lukulahja lapselle –ohjelmaa rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö. Rahoituksella maksetaan suomen- ja ruotsinkielisten kirjojen painaminen, vanhemmille jaettavan valistusmateriaalin painaminen, terveydenhoitajien ohjeiden ja sisältöjen tuottaminen, kirjakassit ja kassien toimittaminen neuvoloihin.

Muilla kielillä jaettavien kirjojen tuottamisen, painamisen ja jakamisen maksavat Suomen Kulttuurirahasto ja Svenska Kulturfonden.

Kysymyksiä ja vastauksia: Lukulahja lapselle -kirjalahjaohjelma

OMAN ÄIDINKIELEN MERKITYS

Miksi on tärkeää, että lapselle luetaan omalla äidinkielellä?

Tutkimuksesta tiedetään, että oman äidinkielen osaamisen tukeminen tukee kielellistä kehitystä ja oppimista. Oman äidinkielen hyvä hallinta luo paitsi perustan omien tunteiden, ajatusten ja identiteetin muodostumiselle, tukee myös uuden kielen, kuten suomen oppimista. Oma äidinkieli on myös linkki lapsen perheeseen ja sukuun.

Varhaisiin lukuhetkiin tulee olla mahdollisuudet myös pikkulapsiperheillä, joissa ei puhuta suomea tai ruotsia, sillä lukutaitovalmiudet kehittyvät jo ennen kouluikää. Alkuopetuksen (1.–2. lk.) tutkimuksessa lukemisharrastus oli ainoana yksittäisenä harrastuksena selvästi yhteydessä parempaan osaamiseen äidinkielessä, mutta myös matematiikassa (Karvi 2023).

Monissa suomenkielisissäkin perheissä ei lueta, joten miksi nyt panostetaan monikielisten perheiden lukemiseen?

Kirjakasseja on jaettu perheille suomeksi ja ruotsiksi vuodesta 2019. Kielivalikoima laajenee, koska haluamme tukea kaikkien perheiden lukemista tasavertaisesti.

Suomea tai ruotsia toisena kielenä opiskelevien oppilaiden lukutaito-osaaminen on muita heikompaa (Karvi 2023; PISA 2022), joten lisätukea monikielisten lasten lukutaidolle tarvitaan. Kaikilla perheillä tulee olla mahdollisuus lukemisharrastukseen, ja omalla äidinkielellä lukeminen luo pohjaa lukutaidolle myös muilla kielillä.

Eikö kaikkien perheiden olisi hyödyllistä lukea suomen- tai ruotsinkielisiä kirjoja?

Mitä paremmin osaa omaa äidinkieltään, sitä helpompaa on myös muiden kielten oppiminen. Oman äidinkielen osaaminen tukee kielellistä kehitystä ja kaikkea oppimista, myös uuden kielen, kuten suomen tai ruotsin oppimista.

Monikielisissä Lukulahja lapselle -kirjakasseissa on materiaalia sekä perheen omalla kielellä että suomeksi tai ruotsiksi. Iltasatukirja ja valistusmateriaali lukemisen merkityksestä ovat perheen omalla kielellä viroksi, venäjäksi, ukrainaksi, somaliksi, arabiaksi, saamen kielillä ja myöhemmin myös Suomen romanikielellä. Kirjakassissa on lisäksi suomenkielinen lorukirja ja suomen- ja ruotsinkielinen lukumitta.

Myös suomen kielen oppiminen on koulussa ja yhteiskunnassa osallistumisen kannalta tärkeää, ja vahva oman kielen osaaminen tukee myös suomen kielen oppimista.

Onko oman kielen oppiminen uhka suomen oppimiselle? Heikentääkö monikielisyys oppimista?

Tutkimusten mukaan kaksikielisyys voi helpottaa muiden kielten, kuten suomen oppimista. Monella kielellä toimiminen ei myöskään lisää riskiä kielellisille vaikeuksille.

Opetushallituksen varhaiskasvatuksen ohjeiden mukaan: “Kun suomen tai ruotsin kielen osuus lisääntyy lapsen päivän aikana ja sen merkitys kasvaa, varsinkin esiopetuksessa, huoltajien tulisi tietoisesti vahvistaa lapsen äidinkieliä esimerkiksi lukemalla, nimeämällä ja keskustelemalla lapsen kanssa omalla äidinkielellään. Huoltaja huolehtii kotona lapsen oman äidinkielen tai äidinkielten ylläpitämisestä. Monikielisyys ei itsessään viivästytä kielen kehitystä, eikä ole kehityksellisen kielihäiriön riskitekijä.”

Maahanmuuttajataustaisista oppilaista useampi saa erityistä tukea, mutta koulun voi olla vaikea selvittää, johtuvatko monikielisten oppilaiden oppimisen ongelmat oppimisvaikeuksista vai koulun opetuskielen heikosta ymmärtämisestä (Bernelius & Huilla, 2021). Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimiseen vaikuttavat monikielisyuden lisäksi monet muutkin tekijät, kuten kotoutuminen, erilaiset koulutaustat ja koulutaustan puute (Arvonen, 2011).

Onko maahanmuuttajataustaisten oppilaiden lukutaito muita huonompi?

PISA 2022-tutkimuksessa maahanmuuttajataustaisten 9. luokan oppilaiden lukutaito oli kaikkien suomalaisoppilaiden tavoin heikentynyt vuoteen 2012 verrattuna. Osaamiserot maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön oppilaiden välillä ovat suuria, mutta ne ovat kaventuneet vuodesta 2012. (PISA 2022.) Karvin alkuopetuksen (1.–2. lk) arvioinnissa 2023 suomea toisena kielenä opiskelevien oppilaiden taidot olivat kehittyneet muita huonommin.

Molemmissa tutkimuksissa huomautetaan, että S2-oppilailla on hyvin vaihtelevia taustoja. PISA-arvioinnissa huomattiin, että oppilaan maahanmuuttajatausta itsessään ei välttämättä ennusta heikkoa osaamista PISA-kokeessa, vaan olennaisia tekijöitä ovat puutteet kielitaidossa ja perheen matala sosioekonominen asema. Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajataustaisista oppilaista 61 prosentilla ja toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisista oppilaista 39 prosentilla oli heikko lukutaito (PISA 2022).

Kysymyksiä ja vastauksia: Lukulahja lapselle -kirjalahjaohjelma

MONIKIELISYYS SUOMESSA

Kuinka yleistä monikielisyys on Suomessa?

Monikielisyys yleistyy Suomessa jatkuvasti. Monikielisyys tarkoittaa sitä, että henkilö käyttää jokapäiväisessä elämässä useampaa kuin yhtä kieltä. Koska vieraskielisten eli muuta kuin kotimaisia kieliä puhuvien osuus on kasvanut viime vuosina, myös monikielisyys on yleistynyt.

Kaikki monikieliset ihmiset eivät näy kielitilastoissa, koska tilastoihin voi ilmoittaa vain yhden äidinkielen.

Kuinka paljon Suomessa puhutaan eri kieliä?

Vuoden 2021 lopussa Suomessa oli vieraskielisiä noin 458 000 (8,3 % väestöstä), kun vuoden 2024 lopussa heitä oli jo 610 000 (10,8 % väestöstä). Vuonna 2024 vieraskielisten määrä kasvoi 51 854 henkilöllä. Noin puolet vieraskielisistä asuu pääkaupunkiseudulla.

Venäjä on yleisin vieras kieli. Sitä puhui vuonna 2024 äidinkielenään yli 100 000 henkilöä. Toiseksi yleisin kieli on viro, jota puhui lähes 50 000 henkilöä. Seuraavaksi suurimmat kieliryhmät ovat arabia, ukraina, englanti ja somali. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa puhutaan kaikkiaan noin 160 eri äidinkieltä (2024).

Mitä merkitystä monikielisuuden tukemisella on Suomen tulevaisuudelle?

Alati muuttuvan maailmantilanteen ja ihmisten liikkuvuuden vuoksi on odotettavissa, että monikielisen väestön osuus kasvaa tulevina vuosina Suomessa. Eriarvoistumisen ehkäisemiseksi maahanmuuttajataustaisten perustaitoja tulisi turvata osallisuuden edistämällä, kodin ja koulun yhteistyön kehittämällä sekä varaamalla kielitaidon kehittymiseen riittävästi tukea ja aikaa. Se on edellytys myös maahanmuuttajien opiskelemiselle ja työllistymiselle.

Kotimaisten kielten keskuksen suomen kielen lautakunta on todennut, että kieli-ilmapiiirin kannalta on tärkeää, että maahanmuuttajien monikielisyydelle annetaan arvoa työelämässä ja laajemminkin yhteiskunnassa. Lautakunnan mukaan poliittisessa ilmapiirissä vahvistunut polarisaatio heijastuu jossain määrin myös kieliin ja kielenkäyttäjien kohdistuviin asenteisiin, ja suomen kieltä puolustavien asenteet ovat osin jyrkentyneet. (Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2025.)

Saamen kielten ja romanikielen puhujia on vähemmän kuin muita. Miksi heille tarjotaan oma kirjakassi?

Kielillä on erityisasema, koska ne ovat paikallisia vähemmistökieliä. Puhujien määrä on vähentynyt aiemman assimilaation eli pakkosuomalaistamisen seurauksena. Vielä nykyisinkin kielten opetus ja saamen kielillä tai romanikielellä julkaistu lastenkirjallisuus on vähäistä.

Jotta vähemmistökielet pysyvät elävinä ja siirtyvät sukupolvelta toiselle, on kaikenlainen kielten käytön tukeminen eli elvytys tärkeää. Myös alkuperäiskielten kohdalla oman kielen osaaminen on merkittävää kielen puhujan kulttuurisen identiteetin ja hyvinvoinnin kannalta. (Grenoble 2021.)

Suomessa puhutuilla saamen kielillä (inarin-, koltan- ja pohjoissaame) on virallisen kielen asema saamelaiden kotiseutualueilla. Nykyään suurin osa saamelaislapsista asuu kotiseutualueen ulkopuolella.

Romanikieltä puolestaan on puhuttu Suomessa 1500-luvulta alkaen. Romanikieliset kirjakassit suunnitellaan osaksi Suomen romanikielen elvytysohjelmaa.

Saamen- ja romaninkielisiä kirjakasseja voi tilata kaikkiin Suomen neuvoloihin. Saamen- ja romaninkieliset kirjakassit kustantaa Suomen Kulttuurirahasto.

Miksi kirjakassia ei englanniksi, vaikka sekin on yleinen kieli Suomessa?

Englanninkielisiä lastenkirjoja ja muita materiaaleja on helposti saatavilla. Sen sijaan lastenkirjoja monilla muilla kielillä on vaikea löytää. Englannin kielellä on valta-asema, jonka vuoksi sen tukeminen ei vaadi erityishuomiota.

Miten monikielisyys näkyy Suomen koulutusjärjestelmässä ja lainsäädännössä?

Suomen laissa on säädetty jokaisen Suomessa asuvan oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Vähemmistökielten puhujien kielellisistä oikeuksista säädetään eri laeissa. (Kotus)

Jo varhaiskasvatussuunnitelmassa ja perusopetuksen opetussuunnitelmassa on huomioitu kielitietoinen kasvatus, joka ohjaa ymmärtämään eri kielten merkitystä ja tukee niiden käyttöä eri tilanteissa sekä huomioi perheiden kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden. Oman äidinkielen opetus on mukana opetussuunnitelmissa esiopetusiästä alkaen.

Lähteet:

Lukulahja lapselle –kirjalahjaohjelman vaikuttavuus selvitys, Lukukeskus: [Selvitys: Kirjakassi vaikuttaa lukemistotumuksiin vielä leikki-iässäkin - Lue Lapselle](#)

10 faktaa lukutaidosta -tietopaketti, Lukukeskus: <https://lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta-2024/#fakta-6>

Monikielinen lukutaito –selvitys, Lukukeskus: <https://lukukeskus.fi/monikielinen-lukutaito-selvitys/>

Opetushallitus: [Kielellisesti ja kulttuurisesti moninainen varhaiskasvatuksen palveluohjaus | Opetushallitus](#)

Opetushallitus: Oman äidinkielen opetus <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oman-aidinkielen-opetus>

Opetushallitus: Oma kieli, oma mieli <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/oma-kieli-oma-mieli>

[Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2025](#)

[Matematiikan ja äidinkielen taidot alkuopetuksen aikana – Perusopetuksen oppimistulosten pitkittäisarviointi 2018–2020 | Kansallinen koulutuksen arviointikeskus \(Karvi\)](#)

[Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaaminen PISA 2022 -tutkimuksessa - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

Tilastokeskus: [Vieraskielisten määrä ylitti 600 000 henkilön rajan vuoden 2024 aikana | Tilastokeskus](#)

Grenoble, Lenore A. “Why Revitalize?” Chapter. In *Revitalizing Endangered Languages: A Practical Guide*, edited by Justyna Olko and Julia Sallabank, 9–32. Cambridge: Cambridge University Press, 2021.

Bernelius, V. & Huilla, H. (2021). Koulutuksellinen tasa-arvo, alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen ja myönteisen erityiskohtelun mahdollisuudet. Valtio-neuvoston julkaisu 2021:7. Helsinki: Valtioneuvosto. https://julkaisut.val-tioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162857/VN_2021_7.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Arvonen A. (2011). Maahanmuuttajanuorten oppimisvaikeuksien tunnistaminen. NMI Bulletin 21(1). Niilo Mäki Instituutti.

Kotimaisten kielten keskus: [Kielet ja kielipolitiikka - Kotus](#)

Muuta aiheeseen liittyvää:

[Monialainen yhteistyö varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa | Opetushallitus](#)

Monikielinen kirjasto: [Tietoa Monikielisestä kirjastosta | Kirjastot.fi](#)

Oman äidinkielen opettajien selvitys, Lukukeskus: [Oman äidinkielen opettajat toivovat laadukasta lastenkirjallisuutta omalla kielellä - Lue Lapselle](#)

THL:n webinaari 2026, ohjelma: [Webinaari: Monikielisyys lasten kielen kehityksen edistämässä ja seurannassa lastenneuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä - THL ja aineistot: Monikielisyys lasten kielen kehityksen edistämässä ja seurannassa lastenneuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä -webinaari | Opetushallitus](#)

Mielipidekirjoitus, Aamulehti: [Kuuluuko monikielisyys vain eliitille?](#)

[Sinulla on väliä -podcast: Miten monikielisyys rakentaa lapsen identiteettiä ja miksi kaikkien kiel...](#)